

Jubilant
90-åringen er fortsatt aktiv

NYHETER SIDE 4 OG 5

Curling-VM
Laget hans sikret sølv

SPORT SIDE 14

Kom til Hamar med en helt spesiell gave

GAVE: Ordfører Einar Busterud tok imot et bilde fra Sørvær i Havik kommune av deres ordfører Eva Danielsen Husby. Hun takket kommunestyret for hjelpen fra Hamar i forbindelse med gjenoppbyggingen etter andre verdenskrig.

FOTO: ELI J. HAUGEN

Hamar vil alltid ha en meget stor plass i hjertene til innbyggerne i Sørvær i Finnmark.

NYHETER SIDE 8, 9 OG 10

«Fortell stor og liten at her ute i havet vil Hamars navn aldri bli glemt»

Eva kom til byen med en spesiell gave

Eva Danielsen Husby har reist 1.800 kilometer for å gi en gave til Hamar kommune. Hun forteller en sterk historie om hvorfor Hamar alltid vil ha en helt spesiell betydning for innbyggerne i et lite øysamfunn langt nord.

Jo E. Brenden
job@h-a.no

Sørvær på Sorøya i Finnmark er et bitte lite fiskevær, ytterst ute på den nakne øy. Her har de 250 innbyggerne et spesielt forhold til Hamar.

- Dette er en utrolig spesiell historie, sier Eva Danielsen Husby.

Hun er har vært ordfører i Finnmark-kommunen Hasvik de siste 16 årene, representerer Arbeiderpartiet.

67-åringen har tatt den lange reisen ned til Hamar med et stort fotografi som skal gis til kommunen.

Historien hun forteller er både dramatisk og rørende.

Bodde i huler

- Det som skjedde ute ved Sørvær under krigen er enormt.

Eva, som i tillegg til å være ordfører også er lokalhistoriker og forfatter, har skrevet boka «Minnesmerket - om krigen som var og mange spørsmål uten svar».

Hendelsene under andre verdenskrig på hennes hjemstavn er mange.

18. mai 1942 styrter et fly ved Sørvær. Besetningen på fem omkom. 17 mann, over ti prosent av befolkningen, blir satt i tysk fangenskap.

- Sju mann ble sendt til tukthus i Tyskland. En døde der, og de siste kom ikke hjem igjen før september 1944, forteller Eva.

Vi må også ta med at 17. juni 1944 styrter et nytt fly. Denne gangen er det et amerikansk fly med seks sovjetiske soldater om bord. De var en del av prosjektet Zebra, som var et hemmelig samarbeid mellom Sovjetunionen og USA.

Og med frykten for at russerne skal hjelpe seg nedover i Norge, gir tyskerne 17. oktober 1944 først ordre om frivillig evakuering.

28. oktober 1944 endres orden til tvangsevakuering. 12. november 1944 starter tyskerne

GAVE: Dette bildet hadde Eva med seg fra Sorøya. Nå skal det henge i rådhuset i Hamar som minne om Hamars hjelp til hennes lokalsamfunn.

ne en målrettet nedbrenning på Sorøya.

- Alt ble brent
328 bolighus, 268 fjøs, 13 fiskebruk, 10 forsamlingshus, 10 forretninger, fem skoler, tre konserter, to internat, en kirke, et overnattingssted og offentlig administrasjon brennes ned.

- Alt ble brent. Det som sto igjen i kommunen vår var en kirke, et likhus og en utedo. Absolutt alt annet ble jevnet med jorden, forteller Eva.

Tyskerne sendte lokalbefolkningen sørover. Tusen mennesker valgte likevel å trosse evakueringsordren og bli på øya over vinteren, selv om tyskerne sendt klappjakt på dem.

- De bodde i huler, provisoriske skur og gammer. I Nordfjordhula bodde 130 mennesker, også små barn og gamle, og i ei mindre hule, Kvithellhula,

bodde 39 personer i 99 døgn. Og vinteren på Sorøya er dramatisk, forteller Eva.

Norske myndigheter ble varslet om folket som satt i hulene og oberstløytnant Gunnar Johnsen, som var stasjonert i London, fikk ansvaret for å organisere en stor redningsaksjon.

De engelske destroyerne «Zambesi», «Zest», «Sioux» og «Sealous» hentet i løpet av to timer 502 flyktninger fra tre oppsamlingssteder.

Flyktningene ble først tatt til Murmansk og deretter fordelt på 26 lasteskip som tok de videre til Skottland.

- En døde om bord, en ble født på overfarten. Grunnen til at det ble mye dramatik på Sorøya under krigen er at området er strategisk viktig. Her fraktert amerikanske og allierte skip forsyninger til Sovjetunionen.

Og her ble 104 handelsskip senket og mer enn 1.000 sjøfolk omkom.

I dag er det et menneskesker over 21 gutter og menn fra Sorøya som omkom som følge av tyskernes krigshandlinger.

Nå i kamp eller som følge av tyske angrep, åtte under fiske, to i tysk fangenskap, en fros i hjel på fjellet fordi man skulle hente mat, og lille Bjørn på tretti år som fant en granat som han

ville leke med.

Hamar trår til
Man starter umiddelbart opp etter krigen med gjenoppbyggingen av Sorvær.

Eva klikker opp en annonse fra Hamar Arbeiderblad 25. juni 1945:

«Som kjent skal Hamar by som den første i landet, adoptere et sted i vår nordligste landsdel. Denne vakre plan -

hvis hensikt er å rekke våre brødre der oppe en hjelpende hånd, har allerede vakt berettiget oppsikt.

På vår henvendelse uttaler initiativtakerne at de har vunnet stor tilslutning hos alle de har vært i kontakt med, og at det er det beste håp at Hamar bys ledelse selv vil gå inn for oppgaven.

(Artikkelen fortsetter på neste side)»

«Som kjent skal Hamar by som den første i landet, adoptere et sted i vår nordligste landsdel. Denne vakre plan — hvis hensikt er å rekke våre brødre der oppe en hjelpende hånd, har allerede vakt berettiget oppsikt.

På vår henvendelse uttaler initiativtakerne at de har vunnet stor tilslutning hos alle de har vært i kontakt med, og at det er det beste håp om at Hamar bys ledelse selv vil gå inn for oppgaven.

Vi oppfordrer byens borgere til å støtte saken. Det er en ære for Hamar som slapp fra krigen uten en skramme, å være med og blyte på skadene som der nord fikk et så forferdelig omfang.»

Satt i gang i dag! Hørlig hilsen og dobbelt håp!

Arbeidsrådet for Hamar bys Finmarkskjøp
Sig. Pedersen, Th. Thorsnessen, Johan Stokken,
K. Stokken, Kristian Gustavsen.

Ingborg Pettersen.

VEDTAKET: Slik lød vedtaket.

HUSENE: - Her er Hamarhusene i Sørvær. De er fortsatt bebodd, sier Eva Danielsen Husby, og drar fram bilder på 11 hus på Mac'en sin.

FOTO: JO E. BRENDEN

TIL NORD: Hamar Arbeiderblad besøker Jensine Brokskar på Sorøya i 1954. Vi ser også et bilde av utedoen som ble spart under nedbrenningen.

ALL INNVEDIG SOLSKJERMING
-30%
Til 16. april

400 02 678
fasadeprodukter.no

Ring for GRATIS befaring og uforpliktende tilbud!

Fasade PRODUKTER

FOTO: JO E. BRENDEN

BESØKTE HAMAR: Eva Danielsen Husby på Hamar-besøk. Hun har et spesielt forhold Hamar kommune.

FOTO: JO E. BRENDEN

→ (Artikkelen fortsetter fra forrige side)

Vi oppfordrer byens borgere om å støtte saken. Det er en ære for Hamar, som slapp fra krigen uten en skramme, å være med og bøte på skaden som der nord fikk et så forferdende omfang.

Sett i gang i dag! Hurtig hjelp er dobbelt hjelp!»

Annonseren er satt inn av Arbeidsutvalget for Hamars bys Finnmarkhjelp, og signert rådmann Sig. Pedersen, Th. Thorstensen, Johan Støkken. N. Bøckman og Kristian Gundersen.

Responseren er overveldende.

- Freden kom til Norge 8. mai. Allerede 25. juni var man i gang med å samle inn i Hamar by. Det er fascinerende.

Nok til 11 hus

Hamarhjelpen får inn, gjennom engangsbidrag, månedsbidrag, lotterier og tilstelninger og barnebasarer, totalt 375.162 kroner.

Det er et enormt stort beløp på den tiden.

- Jeg blir helt rørt bare jeg tenker på dette, sier Eva og blir emosjonell.

- Hvorfor ble Sørvær valgt? Det var en statsråd som het Hans Gabrielsen som Hamarkomiteen dro i møte med. Han tipset om Sørvær.

- Når en ser den dramatiske historien som sørøyfolket opplevde så forstår jeg godt hvorfor Gabrielsen valgte Sørøya som

mottakssted for hjelpen fra Hamar.

Eva drar fram et historisk bilde som viser komitémedlemene bokhandler Støkken, overlege Bøckmann, rådmann Pedersen og bestyrer Gundersen på besøk på Sørvær.

- Hamar klarer å samle inn midler som gir nok penger til å oppføre 11 hus, de såkalte Hamarhusene. I tillegg fikk 39 huseiere et tilskudd på 2.500 kroner. 49 huseiere fikk tilskudd til innlegging av vann. Man samlet også inn penger til et nytt vannverk og et nytt samfunnshus. Og man fikk penger til et stipend som skulle gå til Sørøya-ungdom. I tillegg ble det samlet inn 1.100 håndklær, klær og annet utstyr.

- De 11 Hamarhusene står fortsatt på øya og er bebodde. Riktignok er to av dem gjenoppbygget etter brann. Fargerike, flotte hus!

» De 11 Hamarhusene står fortsatt på øya og er bebodde. Riktignok er to av dem gjenoppbygget etter brann. Fargerike, flotte hus!

Sørvær Samfunnshus ble reist som et minnesmerke over Hamarhjelpen.

- Det er fortsatt i aktivitet i dag. På samfunnshuset henger det et stort bilde av Hamar, tatt

EVAKUERINGEN: Sørøya-raidet, februar 1945. 500 nordmenn fra Sørøya på Finnmarkskysten blir evakuert av britisk / alliert marine. Bildet viser de evakuerte på vei om bord på en britisk destroyer.

FOTO: NTB / OLE FRIELE BACKER

i 1961. Så alle på Sørøya vet om hjelpen og om Hamar.

Hamar Arbeiderblad drar på reportasjetur til Sørøy i 1954. Da sier 70 år gamle Jensine Broskar:

«Ta med vår hilsen til folkene i Hamar. Fortell stor og liten at her ute i havet vil Hamars navn aldri bli glemt. Vi er rørt til hjertetøttene, og stor takk skyldig for den hjelpen som er nådd fram til oss sørvæinger. Glem nå endelig ikke denne vår hilsen til byen der befolkningen har så stort et hjertelag. Si dem at jeg aller helst ville ha håndtakkert hver enkelt».

- Stolt over folket i Hamar

Eva går inn i bagasjerommet på

Astoria Hotell. Her står et stort bilde som viser Sørvær. Tatt av den lokale fotografen Ole-Gunnar Rasmussen.

- Det skal Hamar kommune få av meg i dag. For meg er det utrolig viktig å komme hit ned og fremføre en takk.

- **Hvorfor er dette viktig for deg?**

- Jeg er født på Sørvær i 1956 og har vokst opp med historien om Hamarhusene, og vet hvor mye hjelpen som kom fra Hamar betydde. Jeg var også blant de ungdommene som fikk Hamarstipend. Dette har alltid vært en god historie på Sørvær, og det er blitt fortalt om hvor viktig denne hjelpen har vært.

Ordfører Einar Busterud og

medlemmene av kommunestyret fikk høre Eva fortelle historien om Hamarhjelpen:

- Det var mange som satt med blanke øyne etter Evas historiefremlegging.

- **Hva tenker du om hjelpen som hamarsingene ytte i 1945?**

- Jeg tro vi bare må bøye oss i støvet for innsatsen som ble lagt ned den gangen. Det var ikke noe luksus på Hamar heller rett etter krigen, selv om vi slapp billig unna. Dette handlet om å vise solidaritet og hjelpe de som hadde det verre enn oss. En tradisjon vi er nødt til å leve opp til videre, sier Buste-rud.

Han lover å finne en god plass på rådhuset til Sørvær-bildet.

- Det skal få henge der som et minne om historien. Og så må jeg få til en gjensitt i nord i løpet av året, sier ordføreren.

Eva sier hjelpen fra Hamar aldri vil bli glemt i nord:

- Jeg blir rørt, fascinert og stolt over folket i Hamar som gjorde denne innsatsen for oss i nord. Derfor er det så viktig for meg å takke kommunestyret, som kommunens øverste organ, for dette. Og det er blitt veldig godt mottatt på Sørvær at jeg tar denne turen sørover.

- Ikke minst må denne historien leve videre, for med krigen i Ukraina og krig andre steder er dette like aktuelt i dag. Det er viktig å hjelpe fordi det er alltid noen i den andre enden som mottar hjelpen.